

16- İnsanların arza ait malûmat ve müsellemat-ı bedihyatları ülfete mebnidir.

İ'lem eyyühe'l-aziz! İnsanların arza ait malûmat ve müsellemat-ı bedihyatları ülfete mebnidir. Ülfet ise cehl-i mürekkebe üstüne serilmiş bir perdedir. Hakikate bakılırsa zannettikleri ilim, cehildir. Bu sırta binaendir ki Kur'an, âyetleriyle insanların nazarını me'lufatları olan şeylere çeviriyor. Âyetler, necimler gibi ülfet perdesini deler atar. İnsanın kulağından tutar, başını eğdirir. O ülfetin altındaki havâriku'l-âdât mu'cizeleri o âdiyat içerisinde gösterir.

İ'lem eyyühe'l-aziz! İnsanların arza ait malûmat ve müsellemat-ı bedihyatları ülfete mebnidir.

İnsan, yeryüzünde her gün gördüğü şeylere alıştığı için onları “bilinen, normal, basit” zanneder. Hâlbuki o şeyleri gerçekten bilmez; sadece tekrar tekrar gördüğü için tanıdığını sanır.

İnsan zihni, sürekli maruz kaldığı olayları bir süre sonra sıradanlaştırır. Her gün güneşin doğuşu, bir tohumun çatlayıp devasa bir ağaca dönüşmesi, yerçekimi veya kendi bedenimizdeki kusursuz işleyiş... Bunların hepsi kendi başlarına akıl almaz birer mucizeyken, sürekli tekrar ettikleri için zihnimiz bunlara bir “rutin” etiketi yapıştırır. Ülfet, olağanüstü olanı sıradan gösteren kalın bir perdedir.

Tanıdık olmak, bilmek anlamına gelmez. Bir nesneyi veya doğa olayını her gün görmek, onun arkasındaki muazzam ilmi, sanatı, dengeyi ve o varlığın hakikatini kavradığımız anlamına gelmez. İnsan, “Ben bunu zaten biliyorum” diyerek düşünmeyi durdurur ve o nesnenin üzerindeki ince manaları okumaktan mahrum kalır.

Ülfet perdesini yırtmanın tek yolu tefekkürdür; yani olaylara ve varlıklara ilk defa görüyormuş gibi, hayret ve merakla bakabilmektir.

İşte Risale-i Nur, bu noktada mükemmel bir tefekkür rehberidir. Risale-i Nur, Kur'an'dan

aldığı ders ile insanın kâinata bakışını değiştirir; alışkanlık perdesini yırtar, sıradan zannedilen varlıkların içinde saklı olan kudret, hikmet, rahmet ve sanat mucizelerini gösterir.

Daha Vurucu Hâli

Risale-i Nur, Kur'an'dan aldığı ders ile insana yeniden bakmayı öğretir.

Ülfet ise cehl-i mürekkebe üstüne serilmiş bir perdedir. Hakikate bakılırsa zannettikleri ilim, cehildir.

Mantıkta cehalet ikiye ayrılır:

- **Cehl-i Basit (Basit Cehalet):** Kişinin bir şeyi bilmemesi, ancak bilmediğinin farkında olmasıdır. Bu durum iyileştirilebilir bir eksikliktir; çünkü kişi bilmediğini kabul ettiği an, öğrenmeye ve araştırmaya başlar.
- **Cehl-i Mürekkebe (Bileşik/Katmerli Cehalet):** Kişinin bir şeyi bilmemesi, üstelik bilmediğini de bilmemesi, kendini hakikate vakıf zannetmesidir. Öğrenmenin ve idrakin önündeki en büyük engel budur; kişi kendini alim sandığı için asla gerçeği arama ihtiyacı hissetmez.

Cehl-i mürekkebe, insanın bilmediği hâlde bildiğini zannetmesidir. Ülfet de bu zannın üstüne çekilmiş perde gibidir. İnsan **“Ben elmayı biliyorum”** der; hâlbuki elmanın içindeki renk, koku, tat, şeker, vitamin, çekirdek ve ölçülü yaratılış üzerinde hiç düşünmemiştir. Sadece ismini bilmemiştir; hakikatini bilmemiştir.

İnsan, eşyaya ve olaylara sürekli maruz kaldıkça onlara isimler takar, şekillerini ezberler ve yüzeysel işleyişlerini öğrenir. **Bu “tanıdıklık” hissi, insana “Ben bunun ne olduğunu biliyorum” kibrini verir.**

Örneğin; bir tohumun toprağı delip devasa bir meyve ağacına dönüşmesi akıl almaz bir mucizeyken, insan bunu sadece **“biyoloji, fotosentez, doğa”** gibi etiketlerle isimlendirerek geçiştirir. İsimlendirmeyi veya yüzeysel işleyişi ezberlemeyi, o işin hakikatini kavramak sanır. Ülfet, bu ezberi gerçek bilgi gibi yutturan illüzyondur.

“Hakikate bakılırsa zannettikleri ilim, cehildir” ifadesi, eşyanın gerçek anlamına (yaratılış gayesine, arkasındaki sonsuz ilme ve Yaratıcısına olan işaretlerine) kör kalan bir bilginin, dipsiz bir cehalet olduğunu vurgular. Sadece nesnelere dış yüzeyini, fiziksel veya kimyasal özelliklerini bilip etiketlemek, onların varoluşsal manasını kavramadıkça hakiki ilim sayılamaz. Bu, bir kitabın sadece harflerinin şeklini ve kağıdının cinsini bilip, yazarının kim olduğunu ve kitabın ne anlattığını anlamamaya benzer. Harfleri tanımak ilim gibi görünse de, manayı ıskalamak büyük bir cehalettir.

Bu satırlar, insanın kendine karşı dürüst olması ve hakiki bilgeliğe ulaşması için güçlü bir sarsıntıdır. İnsanı kibrinden sıyırır ve ona şu gerçeği hatırlatır: **Gözünün önündeki mucizelere sıradanmış gibi bakman, onları anladığını değil; koca bir cehalet uykusunda olduğunu gösterir.** Bu uykudan uyanmanın yolu, bildiğimizi sandığımız şeylere karşı “bilmiyorum” diyebilme cesaretini göstermek ve kâinat kitabını tefekkürle yeniden okumaktır.

Bu sırta binaendir ki Kur’an, âyetleriyle insanların nazarını me’lufatları olan şeylere çeviriyor.

Kur’an insanı sadece gökteki çok uzak yıldızlara değil, her gün gördüğü şeylere baktırır. Deveye, yemeğe, suya, ateşe, toprağa, yağmura, süte, hurmaya, üzüm bağlarına nazarı çevirir. Çünkü insanın en çok gaflet ettiği şeyler, en çok alıştığı şeylerdir.

Ülfet Perdesini Yırtan Ayetler

Kur’an, insanın “normal” deyip geçtiği şeyleri önüne koyar ve “Bak!” der. Çünkü alıştığın şey basit değildir; her gün tekrar eden bir kudret mucizesidir.

Yağmur ve Meyveler

يُنَبِّتُ لَكُمْ بِهِ الزَّرْعَ وَالزَّيْتُونَ وَالنَّخِيلَ وَالْأَعْنَابَ وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ ﴿١٦﴾
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

Allah o su ile sizin için ekin, zeytin, hurma, üzüm ve her çeşit meyveden bitirir. Şüphesiz bunda düşünen bir topluluk için apaçık bir ayet vardır. Nahl

16/11

Ölü Toprağın Dirilmesi

وَآيَةٌ لَهُمُ الْأَرْضُ الْمَيِّتَةُ ﴿٣٣﴾ أَحْيَيْنَاهَا وَأَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا فَمِنْهُ يَأْكُلُونَ

Ölü toprak onlar için bir ayettir. Biz onu dirilttik ve ondan taneler çıkardık; işte onlar bundan yerler. Yâsîn 36/33

Yediğine Bak

فَلْيَنْظُرِ الْإِنْسَانُ إِلَى طَعَامِهِ؟ أَنَا صَبَبْنَا الْمَاءَ صَبًّا؟ ثُمَّ شَقَقْنَا الْأَرْضَ
شَقًّا؟ فَأَنْبَتْنَا فِيهَا حَبًّا؟ وَعِنَبًا وَقَضْبًا؟ وَزَيْتُونًا وَنَخْلًا؟ وَحَدَائِقَ
غُلْبًا؟ وَفَاكِهَةً وَأَبًّا؟ مَتَاعًا لَكُمْ وَلِالْأَنْعَامِ؟

İnsan yediğine bir baksın! Şöyle ki: Yağmurlar yağdırdık. Sonra toprağı göz göz yarıdık da oradan ekinler, üzüm bağları, sebzeler, zeytin ve hurma ağaçları, iri ve sık ağaçlı bahçeler, meyveler ve çayırlar bitirdik. (Bütün bunlar) sizi ve hayvanlarınızı yararlandırmak içindir. Abese 80/24-32

Tohumu Siz mi Bitiriyorsunuz?

أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَحْرُثُونَ؟ ءَأَنْتُمْ تَزْرَعُونَهُ أَمْ نَحْنُ الزَّارِعُونَ

Ektiğimizi gördünüz mü? Onu siz mi bitiriyorsunuz, yoksa bitiren Biz miyiz?

Vâkıa 56/63-64

Deveye Bak

أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِبِلِ كَيْفَ خُلِقَتْ

Deveye bakmazlar mı, nasıl yaratılmış? Gâşiye 88/17

Sütün İçindeki İbret

وَإِنَّ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً؟ نُسِقُكُمْ مِمَّا فِي بُطُونِهِ؟ مِنْ بَيْنِ فَرْثٍ

وَدَمٍ لِّبَنَّا خَالِصًا سَائِغًا لِلشَّارِبِينَ

Hayvanlarda da sizin için büyük bir ibret vardır. Onların karınlarındakinden, dışkı ile kan arasından, içenlere kolayca geçen tertemiz bir süt içeririz. Nahl

16/66

İçtiğin Suya Bak

أَفَرَأَيْتُمُ الْمَاءَ الَّذِي تَشْرَبُونَ ؟ ؕ ءَأَنْتُمْ أَنْزَلْتُمُوهُ مِنَ الْمُزْنِ أَمْ نَحْنُ
الْمُنزِلُونَ

İçtiğiniz suyu gördünüz mü? Onu buluttan siz mi indirdiniz, yoksa indiren Biz miyiz? Vâkıa 56/68-69

Yaktığın Ateşe Bak

أَفَرَأَيْتُمُ النَّارَ الَّتِي تُورُونَ ؟ ؕ ءَأَنْتُمْ أَنْشَأْتُمْ شَجَرَتَهَا أَمْ نَحْنُ الْمُنشِئُونَ

Yakmakta olduğunuz ateşi gördünüz mü? Onun ağacını siz mi yarattınız, yoksa yaratan Biz miyiz? Vâkıa 56/71-72

Göz, Kulak ve Kalp

قُلْ هُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ ؟ قَلِيلًا
مَا تَشْكُرُونَ

De ki: Sizi yaratan, size kulaklar, gözler ve gönüller veren O'dur. Ne kadar az şükrediyorsunuz! Mülk 67/23

Âyetler, necimler gibi ülfet perdesini deler atar.

“Necim”, yıldız demektir. Gece ne kadar karanlık, yoğun ve zifiri olursa olsun, yıldızların o karanlığı delip geçen, keskin ve parlak bir ışığı vardır.

Ülfet (alışkanlık) ve cehl-i mürekkeb (kendi cehaletini bilmeme hali), insan zihninin ve ruhunun üzerine çökmüş kalın bir gece karanlığı gibidir. İnsan bu karanlıkta eşyanın gerçek anlamını, arkasındaki sanatı ve Yaratıcıyı göremez. İşte Kur’an âyetleri (ve kâinat kitabındaki ilahî işaretler), zihnin üzerine çöken bu cehalet ve sıradanlık gecesinde parlayan yıldızlar gibi doğar. Alışkanlığın o kalın, uyuşturucu perdesini keskin bir ışık gibi **deler ve atar**.

İnsanın kulağından tutar, başını eğdirir.

İnsan, “cehl-i mürekkeb” (bilmediğini bilmeme) ve “ülfet” (alışkanlık) hastalığına yakalandığında, zihni uyuşur ve burnu havada bir kibirle dolaşmaya başlar. Etrafındaki mucizeleri “doğa, tesadüf, fizik kuralı” diyerek küçümser.

İşte Kur’an âyetleri (ve kâinattaki yaratılış delilleri), dikkati dağılmış, şımarık ve kibirli bir öğrenciyi hizaya getiren şefkatli ama otoriter bir öğretmen gibi **insanın kulağından tutar**. Onu o kibirli uykusundan sarsarak uyandırır. **“Başını eğdirmesi”** ise iki anlama gelir:

- İnsana aczini ve küçüklüğünü hatırlatarak onu tevazuya (baş eğmeye) davet eder.
- Havada gezinen, uzaklara bakan o şuursuz bakışları alıp, hemen ayaklarının dibindeki o “küçümsediği” sıradan eşyaya, toprağa, karıncaya, tohuma yakından bakmaya mecbur bırakır.

O ülfetin altındaki havâriku’l-âdât mu’cizeleri o âdiyat içerisinde gösterir.

- **Adiyat:** Adet haline gelmiş, her gün tekrarlandığı için sıradanlaşmış, normal kabul edilen şeyler (Güneşin doğması, yağmurun yağması, bir tohumun yeşermesi).
- **Havâriku’l-Âdât:** Adetleri/kuralları yıkan, olağanüstü olaylar, mucizeler.

İnsan doğası gereği mucizeyi hep sıra dışı olaylarda arar (denizin yarılması, gökten sofranın inmesi gibi). Hâlbuki âyetler insanın kulağından tutup başını o “âdiyat” dediği şeylere eğdirdiğinde, insan şok edici bir gerçekle yüzleşir: **Aslında “sıradan” ve “normal” diye bir şey yoktur.**

Bakış Değişince

Âyetler ülfet perdesini yırttığında eşya yerinde durur; fakat insanın nazarı değişir. Artık dünya aynı dünya değildir. Daha doğrusu dünya değişmemiştir; insan ilk defa doğru bakmaya başlamıştır. Sıradan sandığı şeyler, birer işaret, birer mektup, birer rahmet hediyesi hâline gelir.

Güneş

Güneş yine aynı güneştir; fakat artık boşlukta yanan sıradan bir ateş topu değil, gökyüzüne asılmış ilahî bir lamba ve sobadır. Işıyla gündüzü açar, sıcaklığıyla hayatı besler, vakitleri bildirir, mevsimlerin kapısını çevirir. İnsan artık güneşe değil, güneşi lamba yapan Kudret'e bakar.

Elma

Elma yine aynı elmadır; fakat artık pazardan alınan basit bir meyve değildir. Toprakta, sudan, havadan ve güneşten süzülerek hazırlanmış tatlı bir rahmet paketidir. Rengiyle göze, kokusuyla ruha, tadıyla dile, gıdasıyla bedene hitap eden sessiz bir âyettir.

Yağmur

Yağmur yine aynı yağmurdur; fakat artık sadece buluttan düşen su değildir. Denizlerden kaldırılmış, bulutlarda taşınmış, ölçüyle indirilmiş bir rahmet ordusudur. Damla damla iner; toprağı diriltir, tohumu uyandırır, ağacı besler, rızkın kapısını açar.

Toprak

Toprak yine aynı topraktır; fakat artık ayak altında çiğnenen sıradan bir madde değildir. Karanlık bağrında çekirdeği saklayan, ölü gibi dururken hayat fışkırtan, renksizken bin renk çıkaran ilahî bir tezgâhtır. İnsan bakınca çamur görmez; kudretin sessiz fabrikasını görür.

Çekirdek

Çekirdek yine aynı çekirdektir; fakat artık küçük, kuru bir tane değildir. İçinde ağacın gövdesi, dalı, yaprağı, çiçeği, meyvesi ve neslinin programı yazılmış küçücük bir kader defteridir. İnsan artık çekirdeğe değil, o çekirdeğe koca ağacı sığdıran ilme hayret eder.

Süt

Süt yine aynı süttür; fakat artık market rafındaki beyaz bir içecek değildir. Ot, saman ve sudan süzülüp kan ile fışkı arasından tertemiz çıkarılan bir rahmet ikramıdır. İnsan artık sütü içerken sadece tadını değil, Rezzâk isminin latif tecellisini de hisseder.

Yumurta

Yumurta yine aynı yumurtadır; fakat artık kahvaltılık basit bir gıda değildir. İncecik kabuğun içinde hayatın malzemeleri, civcivin programı, rızık ve koruma birlikte hazırlanmıştır. İnsan artık yumurtaya bakınca "normal" demez; kapalı bir kabın içinde kurulan hayat atölyesini görür.

Göz

Göz yine aynı gözdür; fakat artık yüzde duran sıradan bir organ değildir. Etten, sudan ve sinirden yapılmış; fakat renkleri, ışığı, mesafeyi, güzelliği ve kitabı okuyan ilahî bir penceredir. İnsan artık gözle sadece bakmaz; gözü verenin sanatını da okur.

Kulak

Kulak yine aynı kulaktır; fakat artık başın yanında duran basit bir et parçası değildir. Fısıltıyı, kuş sesini, su şırıltısını, insan kelimini, Kur'an tilavetini ayıran hassas bir hikmet kapısıdır. İnsan artık sesi sadece duymaz; işitmenin ne büyük nimet olduğunu anlar.

Kalp

Kalp yine aynı kalptir; fakat artık sadece kan pompalayan bir et parçası değildir. Gece gündüz durmadan çalışan, insan uyurken bile vazifesini terk etmeyen, bedene hayat taşıyan kudret memurudur. İnsan artık kalbin atışını sıradan değil, her an yenilenen bir hayat ihsanı olarak görür.

Nefes

Nefes yine aynı nefestir; fakat artık fark etmeden alınıp verilen hava değildir. Her solukta hayatın yenilenmesi, her nefeste aczin hatırlatılması, her alışverişte rahmetin devam etmesidir. İnsan artık nefes alırken bile "Ben yaşatılıyorum" hakikatini hisseder.

Arı

Arı yine aynı arıdır; fakat artık uçan küçük bir böcek değildir. Çiçeklerden öz toplayan, karanlık kovanda bal hazırlayan, ölçülü petek yapan küçücük bir kudret memurudur. İnsan artık arıya bakınca böcek görmez; bal gibi tatlı bir tevhid dersi görür.

Çiçek

Çiçek yine aynı çiçektir; fakat artık bahçeyi süsleyen geçici bir güzellik değildir. Toprakta renk, kokudan mana, zarafetten sanat çıkaran ilahî bir tebessümdür. İnsan artık çiçeği koparılacak bir süs değil, okunacak bir mektup gibi görür.

Deniz

Deniz yine aynı denizdir; fakat artık sadece büyük bir su kütlesi değildir. İçinde balıklar, mercanlar, rızıklar, akıntılar, derinlikler ve sayısız hayat taşıyan büyük bir kudret sahifesidir. İnsan artık dalgaya takılıp kalmaz; dalganın altında yazılmış hayat kitabına bakar.

Bebek

Bebek yine aynı bebektir; fakat artık sadece doğan bir çocuk değildir. Bir damla sudan göz, kulak, kalp, beyin, damar, his ve ruhun bineceği bedenin yaratılmasıdır. İnsan artık doğumu sıradan bir olay değil, yokluktan varlığa açılan rahmet kapısı olarak görür.

Gece

Gece yine aynı gecedir; fakat artık sadece karanlık değildir. Yorulan bedene örtü, dağılan zihne sükûnet, kalbe tefekkür, ruha huzur veren ilahî bir dinlenme perdesidir. İnsan artık

geceye boşluk diye bakmaz; rahmetin siyah atlası gibi bakar.

Sabah

Sabah yine aynı sabahtır; fakat artık sadece güneşin doğması değildir. Karanlığın kaldırılması, hayatın yeniden uyandırılması, rızık kapılarının açılması, insana yeni bir mühlet verilmesidir. İnsan artık sabahı takvim yaprağı değil, rahmetin taze başlangıcı olarak görür.

Netice

Ülfet perdesi yırtılınca eşya değişmez; insan değişir. Elma yine elmadır, fakat artık âyettir. Yağmur yine yağmurdur, fakat artık rahmettir. Güneş yine güneştir, fakat artık lamba ve sobadır. Toprak yine topraktır, fakat artık hayat tezgâhıdır. İnsan aynı dünyada yaşar; fakat artık o dünyayı gafletle değil, tefekkürle okur.